

Bayer Zsolt: Örményország

2011 július 24. Flag

Szöveg méret

90
Mentés

- 0

Értékelés kiválasztása Még nincs értékelve

Mérték

„Az én édes Örményhonom napzamatú nevét vágyom, / Ó heged?nk sirámzeng?, könnycsordító húrját vágyom, / Vérszinlel? virágoknak és rózsáknak h? illatát, / És naíri leányoknak üdén hajló táncát vágyom.

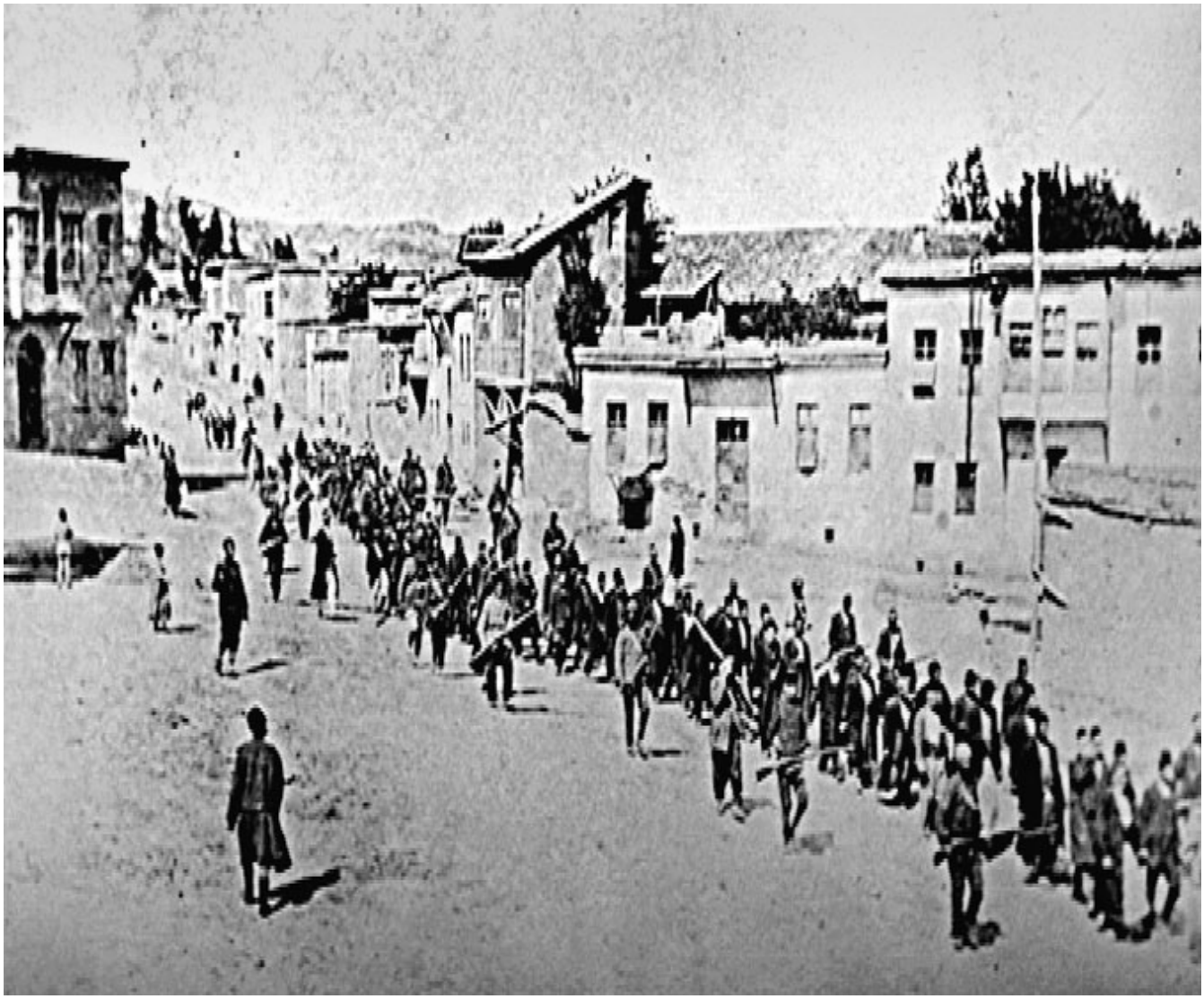
Vágyom a mi barna egünk, tiszta erünk, fényes tavunk, / Nyári napunk és a téli sárkányzajos hóviharunk, /

Sötétségbe vesz? kunyhót, vendég?z?, kormos falút, / Régesrégi városaink ezeréves kövét vágyom.

Bárhol legyek, nem feledem sirámhangú énekeink, / Nem feledem imává vált vésettbet?s b?rkönyveink, / Miként a kard, szívem sebzik téli sárkányzajos hóviharunk, / Árván, vérz?n is csak az én Örményország-nejem vágyom.

Az én levert szivem szerint egyetlen más beszély sincsen, / Narekaci-, Kucsak-szer? fénykoszorús homlok nincsen, / Járj világot: Araráthoz ill? ezüst orom nincsen, / Mint el nem ért dics? fokot: én csak Maszisz hegyét vágyom."

Jeghise Csarenc sorait olvashatod, ha Garni felé elhagyva Jerevánt, megállsz fejet hajtani az Ararát el?tt.

Szikár, csontos tájon visz utad. Olyan, mint a Mez?ség. Szikár, csontos táj, és szívós, mint a megmaradás. És a megmaradás büszke keser?ségéb?l az örmények is ettek, sokat. S ették ?k is nagykanállal a szégyent, és a halált. És megélték a legpogányabb kínokat, s lettek a világ els? keresztény állama. Bár talán e két dolog összefügg…

…És elindulsz az ismeretlenbe. Mormolod az ismeretlen-ismer?s szavakat: sirámzeng?… könnycsordító… téli sárkányzajos hóviharunk… S az ismeretlen-ismer?s szavak hangulatából n? ki Garni és csodálatos temploma.

I. Tiridatész építtetett itt Mithrász-templomot, még az els? században. Aztán keresztények jöttek, még naivan s boldogan, s meghagyták ezért a pogány templomot. Csak hozzáépítettek, s felszentelték Szent Sion tiszteletére, 659-ben. Meghallván Szent Sion nevét, nézvén a csodát a szikár, csontos tájban, felötlik mindjárt a protestánsok 65. zsoltára:

„Sionnak hegyén, Úristen, tiéd a dicséret,
Fogadást tésznek néked itten, tisztelvén tégedet,

Mert kérésüket a híveknek meghallod kegyesen,
Azért tehozzád az emberek jönnek mindenünnen…”

A 65. zsoltár és Garni pogány-keresztény temploma pedig el?csalogatja legpogányabb s legistenesebb költ?nket, Adyt. Mintha csak sétálna a romok között, ny?tt botjára támaszkodva, rossz zsakettben, és mormolná, szinte csak magának:

„Borzolt, fehér Isten-szakállal,
Tépetten, fázva fújt, szaladt
Az én Uram, a rég feledett,
Nyirkos, vak, ?szi hajnalon,
Valahol Sion-hegy alatt.

Egy nagy harang volt a kabátja,
Piros bet?kkel foltozott,
Bús és kopott volt az öreg Úr,
Paskolta, verte a ködöt,
Rorátéra harangozott.

Lámpás volt reszket? kezemben
És rongyolt lelkemben a hit
S eszemben a régi ifjúság:
Éreztem az isten-szagot
S kerestem akkor valakit.”

E szavakra aztán el?jön a semmib?l, a múltból I. Tiridatész is, I. Argishti is, egyenesen az Urartian Birodalom idejéb?l. Sassá váltak már régen, hogy örök legyen az élet – de most idetelepednek, hátukat nekitámasztják az Id?nek, s csak nézik a szurdok falát. S hallgatják az örmények néma, szemérmes panaszát…

…Aztán az Id? kerekedik fel leghamarabb. Lejárt a kimen?, indul az id?, vissza a Geghard kolostor falai közé.

Ebben a kolostorban vezekelnek ?k. A Csönd és az Id?.

A Csönd azért, mert elárulta gazdáját, a boldogságot, az Id? pedig azért, mert megcsalta a halhatatlanságot. S a csöndb?l egyszer csak üres, felesleges zaj lett és harsányság, a halhatatlanság pedig elbujdosott bánatában. Szintén ide, az immáron id?tlen kolostor falai közé.

Geghardot Világosító Szent Gergely alapította, még a 4. században. Geghard azt jelenti: dárda. S e kolostorhoz nem ill? név mögött az a legenda húzódik, hogy itt ?rizték azt a dárdát, amely átjárta a keresztfán szenved? Jézus testét. Geghard fénykorában nem egyszer?en templom volt, és nem is csak kolostor, ahová vezekelni járt a Csönd és az Id?. De iskola m?ködött itt és könyvtár, valamint kódexmásoló m?hely. S ha erre tévedt egy vándor, hát a szerzetesek megvendégelték, és szállást adtak neki éjszakára. Aztán jöttek az arabok, és 913-ban kifosztották és felgyújtották a kolostort. Majd kétszáz évig csak a sasok köröztek az üszkös romok felett, aztán a 12. században két hercegi család, a Prosjan és a Zakarjan família úgy döntött, újjá építi Geghardot. Zakarjanék a Katoghiké templomot, Prosjanék a sziklatemplomot emelték újjá a semmib?l.

A Zakarjan család bikát marcangoló címere tekint le ránk a bejárati ajtó felett. S odabent a legnagyobb csoda: a két sziklatemplom…

A gyertyák gyönge fénye tartja odabent a csöndet. S a csönd gyöngéden átöleli a megillet?döttséget. Amely nélkül nem lehet belépni ide. Talán még az itt él? szerzetesek sem tudtak soha, pedig ?k jóban voltak, jóban vannak az ilyesféle csöndekkel, s talán még az elbujdosott halhatatlansággal is. S aprócska celláikba menet, az öreg, kikopott lépcs?kön, szemébe nevettek az ostoba halálnak…

…S végig száll a néma, boldogságos nevetés a tájon. A hófödte, néma örmény hegyek egy pillanatra abbahagyják a babrálást a mindenséggel és az örökkévalósággal, a rohanó felh?k pedig megállnak egy pillanatra.

– Mi az, mi az? – kérdezik egymástól csodálkozva.

– Semmi, semmi… Csak boldogok a szent emberek, mert rádöbbentek, hogy nincsen halál – dörmögik a hófödte örmény hegyek, és helyreáll a világ rendje. S a hosszú-hosszú évszázadokra elnyúló örmény szenvedés végighever a tájon, hanyatt, elernyedve, és ? is elmosolyogja magát. – Lám-lám, – gondolja magában, mégiscsak van megmaradás, van boldogság és van élet minden halál után.

A néma, boldogságos szerzetesi nevetés pedig tovább száll, és megállapodik a Szeván-tó felett, a templomoknál…

Marian hercegn? élt itt valaha, I. Ashot leánya, aki férje halála után Istennek ajándékozta életét. Istennek pedig tetszett az ajándék, és ide vezérelte az asszonyt, a Szeván-tó partjához, a Szent Harutiun és Grigor Lusarovich alapította templomokhoz, hogy közelébe lehessen a vezekl? Csöndnek és Id?nek.

És nézte Marian a tavat és a vezekl?ket.

A Csönd és az Id? pedig kijár azóta is a havas hegyek csúcsára, a templomok félhomályos belsejébe. Vagy csak elüldögélnek itt, a Szeván-tó partján, furcsa növényeket gy?jtögetnek, és nem árulja el titkát egyikük sem. Nem is ismeri azokat a titkokat senki sem, csak a keresztes kövek. A Csönd és az Id? meg összeszedegeti a havas hegytet?kön az odamenekült múltakat, fájdalmakat, hiábavalóságokat – és mindketten találkoznak önmagukkal…

A templomok félhomályos belsejében elrendezgetik évszázadok sóhajait, reményeit, a mégis megmaradás iszonyú súlyos könnycseppjeit, a halált, a megillet?döttséget, a végtelen imákat – és mindketten találkoznak önmagukkal…

?k ketten, ha önmagukkal találkoznak, tudják, jó helyen járnak. Távol mindattól, ami miatt vezekelniük kell. Mindattól, ami miatt hamarosan mi is megkapjuk majd a büntetésünket. Mi, mindannyian…

…A Szeván-tó másik oldalán, ahová már a régen halott szerzetesek boldogságos, néma nevetése is alig hallatszik el, ott áll Noratus.

Mondják, ez a hely már a bronzkor óta lakott.

Hát, nagy öröm az ilyesféle információ, csak kezdeni nem tudunk vele semmit sem. Ha lakott, hát lakott. De ha azt halljuk, hogy Gegham Nahapet pátriárka alapította a mostani falut, azzal már tudunk kezdeni valamit. Mert hát, Gegham Nahapet mégiscsak volt valaki. Ember volt, ráadásul pátriárka, és idejött és azt mondta, itt lesz egy település. Méghozzá Noratus, aminek jelentése: új otthon. Az ilyesféle történetek elvezetnek valahová, s benne vannak a harang szavában. Ám Noratus nem az élet miatt maradt emlékezetes, hanem a halál miatt.

A temet?je miatt…

Mert Noratus temet?jében ezeresztend?s sírkövek üzennek hadat az elmúlásnak.

Egy bolond öregember sétál a sírok között. Pörölt velünk, amikor ideérkeztünk. Pörölt – mert ez a temet? az övé. Övé és az örökkévalóságé. S ?k ketten már egyek. Nincsen közük a mához. Csak a végtelen id?höz…

Néha el?merészkednek az ezeresztend?s sírkövek alól a fázós, védtelen, meztelen lelkek. Félnek ?k is, hiszen nem értik mindazt, ami a temet?n kívül van, és életnek neveztetik. Hát körülnéznek kicsit, aztán gyorsan bebújnak a fecskék és a sirályok szárnya alá, és felrepülnek, valahová az id?tlenségbe, mert azt értik, mert az az ? otthonuk…

Öregasszony kötöget a sírok között.

Hát Istenem, mondd, hogy jóba vagy ?vele… S hogy van még kinek kötögetnie, nem csak a halálnak köti a hozományt.

Nyílik a kicsike kápolna ajtaja…

Suttog és lábujjhegyre áll egy kósza szell?suhanc. Meg van lepve, hogy jár még erre valaki…

Pedig még jár. Valaki jár.

Valaki a múltból. Az örmények fájdalmas, könnyes, csupa halál múltjából… Ami telis-tele van élettel és hittel.

Ezeket a hiteket kutatjuk tovább – hamarosan…

Még messzebb – Szanahin és Haghpat kolostoraiban, Salmosavan mélység fölé épült templomában, Khor Virapban, ahol Világosító Szent Gergely megkapta és megszenvedte a hitet, és Jereván utcáin is, ahol már másfajta halálok is ismer?sek…

Megyünk tovább, hamarosan.

Még nincs vége az útnak…
Bayer Zsolt, magyarhirlap.hu

Ajánló